

LIETUVOS RESPUBLIKOS
SVEIKATOS APSAUGOS
MINISTERIJA

Vaikų maitinimo ugdymo įstaigose aktualijos

Ieva Gudavičienė
Sveikatos apsaugos ministerijos
Visuomenės sveikatos departamento
Sveikatos stiprinimo skyriaus patarėja
ieva.gudanaviciene@SAM.LT

**LIETUVOS RESPUBLIKOS SVEIKATOS APSAUGOS MINISTRAS
ĮSAKYMAS
DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS SVEIKATOS APSAUGOS MINISTRO
2011 M. LAPKRIČIO 11 D. ĮSAKYMAS NR. V-964
„DĖL VAIKŲ MAITINIMO ORGANIZAVIMO TVARKOS APRAŠO PATVIRTINIMO“**

Nauja redakcija 2018 m. balandžio 10 d. Nr. V-394

„Vaikų maitinimo organizavimo tvarkos aprašas“

Taikymo sritis

- vaikų maitinimo, vykdomo bet kokios nuosavybės formos ikimokyklinio, priešmokyklinio ir bendrojo ugdymo programas įgyvendinančiose įstaigose,
- vaikų poilsio stovyklose,
- vaikų socialinės globos įstaigose

Vaikų maitinimo organizavimo tvarkos aprašo struktūra

- Bendrieji reikalavimai:

Tiekiami maisto produktai (kokybė, draudžiami maisto priedai, cukrų, druskos, skaidulinių medžiagų kiekiai) draudžiami tiekti maisto produktai, maitinimų energinė vertė, patiekalų patiekimo dažnumas ir kt.

- Specialieji reikalavimai pagal įstaigų veiklos specifiką ir vaikų amžių.

Tvarkos aprašo nuostatos paremtos Sveikos mitybos taisyklėmis

- Valgyti kuo įvairesnį maistą;
- Valgyti kuo daugiau įvairių, dažniau šviežių, vietinių daržovių ir vaisių, uogų;
- Kelis kartus per dieną valgyti kruopų, viso grūdo duonos ar makaronų;
- Rinktis maisto produktus, turinčius mažai cukrų, kuo rečiau vartoti saldžius gėrimus, saldumynus;
- Riebią mėsą ir mėsos produktus keisti ankštinėmis daržovėmis, žuvimi, paukštiena ar liesa mėsa;
- Vartoti kuo mažiau druskos (5 g / parą);
- Maitintis reguliariai.

Patiekimo reikalavimai

- Kiekvieną dieną vaikai turi gauti šilto maisto
- Tas pats patiekalas neturi būti tiekiamas dažniau nei kartą per savaitę
- Kiekvieną dieną turi būti patiektas patiekalas iš augalinės kilmės maisto produktų
- Kiekvieną dieną turi būti patiekta daržovių ir vaisių (rekomenduojama sezoninių, šviežių)
- Daržovių (išskyrus bulves) ar vaisių garnyras turi sudaryti ne mažiau kaip 1/3 patiekalo svorio
- Pirmenybė teikiama viso grūdo arba iš dalies viso grūdo produktams
- Patiekalų gamyboje naudojamoje valgomojoje druskoje turi būti 20–40 mg/kg jodo
- Vaikams maitinti tiekiamų maisto produktų ir patiekalų dažnumas
- Maistas turi būti patiekiamas estetiškai

Draudžiami tiekti maisto produktai

bulvių, kukurūzų ar kitokie traškučiai, kiti riebaluose virti, skrudinti ar spraginti gaminiai; saldainiai; šokoladas ir šokolado gaminiai; valgomieji ledai; pieno produktai ir konditerijos gaminiai su glajumi, glaistu, šokoladu ar kremu; kramtomoji guma; gazuoti gėrimai; energiniai gėrimai; nealkoholinis alus, sidras ir vynas; gėrimai ir maisto produktai, pagaminti iš (arba kurių sudėtyje yra) kavamedžio pupelių kavos ar jų ekstrakto; cikorijos, gilių ar grūdų gėrimai (kavos pakaitalai); kisieliai; sultinių, padažų koncentratai; padažai su spirgučiais; šaltai, karštai, mažai rūkyti mėsos gaminiai ir mėsos gaminiai, kurių gamyboje buvo naudojamos rūkymo kvapiosios medžiagos (jie leidžiami bendrojo ugdymo įstaigose organizuojamų vasaros stovyklų metu ar sudarant maisto paketus į namus); rūkyta žuvis; konservuoti mėsos ir žuvies gaminiai (jie leidžiami bendrojo ugdymo įstaigose organizuojamų vasaros stovyklų metu ar sudarant maisto paketus į namus); strimelė, pagauta Baltijos jūroje; nepramoninės gamybos konservuoti gaminiai; mechaniškai atskirta mėsa, žuvis ir maisto produktai, į kurių sudėtį įeina mechaniškai atskirta mėsa ar žuvis; subproduktai ir jų gaminiai (išskyrus liežuvius ir kepenis); džiūvėsėliuose voliوتي ar džiūvėsėliais pabarstyti kepti mėsos, paukštienos ir žuvies gaminiai; maisto papildai; maisto produktai, pagaminti iš genetiškai modifikuotų organizmų (toliau – GMO), arba maisto produktai, į kurių sudėtį įeina GMO; maisto produktai, į kurių sudėtį įeina iš dalies hidrinti augaliniai riebalai; maisto produktai ir patiekalai, neatitinkantys Tvarkos aprašo 3–5 prieduose nustatytų reikalavimų.

Maisto produktų, tiekiamų vaikams maitinti, kokybės reikalavimai (4 priedas)

- Švieži vaisiai ir daržovės,
- Bulvės,
- Mėsos gaminiai,
- Alyvuogių aliejus,
- Žuvininkystės produktai,
- Rauginti pieno gaminiai,
- Varškė ir varškės gaminiai,
- Sūriai,
- Lydyti sūriai,
- Kruopos ir miltai,
- Duonos ir miltinės konditerijos gaminiai.

Pritaikytas maitinimas

- **Pritaikytas maitinimas** – toks maitinimas, kuris užtikrina tam tikro sveikatos sutrikimo (alergija tam tikriems maisto produktams, virškinimo sistemos ligos ar remisinės jų būklės ir kt.) nulemtus, vaiko individualius maistinių medžiagų ir energijos poreikius, parenkant toleruojamus maisto produktus, jų gamybos būdą, konsistenciją ir valgymo režimą, ir yra raštiškai rekomenduojamas gydytojo.
- Pritaikytas maitinimas turi būti organizuojamas pagal gydytojo raštiškus nurodymus (Forma Nr. E027-1).

SAM parengtos pritaikyto maitinimo organizavimo rekomendacijos

- nutukusiems ar antsvorį turintiems vaikams;
- celiakija sergantiems vaikams;
- cukriniu diabetu sergantiems vaikams;
- maisto produktams alergiškiems vaikams (karvės pienas, paukščių kiaušiniai, žuvis, riešutai, sojos pupelės, kviečiai)

<http://sam.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/visuomenes-sveikatos-prieziura/mityba-ir-fizinis-aktyvumas-2/pritaikytas-maitinimas>

Pritaikyto maitinimo poreikis

Vaikų, kurių sveikatos pažymėjime

(Forma Nr. E027-1) yra nurodyta gydytojo rekomendacija skirti pritaikytą maitinimą, iš visų savivaldybės nurodyto ugdymo įstaigas lankančių vaikų, procentais:

Ikimokyklinis ugdymas 0–10,67 %

Bendrasis ugdymas 0–9,59 %

- Dalis tėvų, ypač vyresnių klasių vaikų, atsisako pritaikyto maitinimo motyvuodami tuo, kad vaikai nevalgo mokykloje arba vaikai renkasi patys (žino ką gali rinktis)
- Dalyje Vaiko sveikatos pažymėjimų pateikiamos tik bendros (neaiškios) rekomendacijos:

mažinti kalorijų kiekį maiste

vengti greitai pasisavinimų angliavandenių

vengti pieno ir pan.

Nauja redakcija nuo 2020-05-01:

Nr. V-565, 2019-05-14, paskelbta TAR 2019-05-17, i. k. 2019-07918

LIETUVOS RESPUBLIKOS SVEIKATOS APSAUGOS MINISTRAS

ĮSAKYMAS

DĖL ELEKTRONINĖS STATISTINĖS APSKAITOS FORMOS NR. E027-1 „MOKINIO SVEIKATOS PAŽYMĖJIMAS“ PATVIRTINIMO

2004 m. gruodžio 24 d. Nr. V-951

Vilnius

Siekdamas pagerinti keitimąsi informacija tarp asmens ir visuomenės sveikatos priežiūros įstaigų:

1. T v i r t i n u pridedamas:

1.1. elektroninę statistinę apskaitos formą Nr. E027-1 „Mokinio sveikatos pažymėjimas“;

1.2. Elektroninės statistinės apskaitos formos Nr. E027-1 „Mokinio sveikatos pažymėjimas“ pildymo taisyklės.

REKOMENDACIJOS DĖL ELEKTRONINĖS STATISTINĖS APSKAITOS FORMOS NR. E027-1 „MOKINIO SVEIKATOS PAŽYMĖJIMAS“ PILDYMO

Skiriama sveikatos priežiūros specialistams, atliekantiems mokinių profilaktinį sveikatos patikrinimą.

Pažymėjimo išdavimo data, numeris, ir galiojimo terminas nurodomas ESPBI IS automatiškai. Pažymėjime informacija apie asmens sveikatos priežiūros įstaigą (toliau – ASPI) (įstaigos pavadinimas, kodas, registravimo adresas, telefono numeris ir elektroninis paštas) ir mokinį (vardas, pavardė, gimimo data) užpildoma automatiškai pagal ESPBI IS esančius duomenis.

Ūgis nurodomas centimetrais. Minimalus įvedamas ūgis 50 cm., maksimalus – 250 cm.
Svoris nurodomas kilogramais. Minimalus įvedamas svoris 5 kg., maksimalus – 160 kg.

KMI skaitinė vertė laukelyje „KMI“ skaičiuoja ESPBI IS. Šalia esančiame laukelyje „KMI įvertinimas“ sistema automatiškai pažymi vieną iš galimų KMI vertinimo variantų.

Sveikatos būklės įvertinimo išvada: pažymimas laukelis „Mokinys gali dalyvauti ugdymo veikloje be apribojimų“, jei mokinys neserga jokia lėtine liga ir neturi sveikatos sutrikimų, kurie galėtų riboti mokinio dalyvavimą ugdymo veikloje ir ESPBI IS nurodo pagrindinę fizinio aktyvumo grupę. Pažymėjimo I dalis baigiama pildyti šeimos, vaikų ligų ar vidaus ligų gydytojams arba slaugytojams pasirašant elektroniniu parašu ir pateikiant šią dalį į ESPBI IS.

Sveikatos būklės įvertinimo išvada: Pažymėjus laukelį „Mokinys gali dalyvauti ugdymo veikloje, laikydamasis rekomendacijų“, jei mokinys serga lėtine liga ir (ar) turi sveikatos sutrikimų, kurie riboja mokinio dalyvavimą ugdymo veikloje, pasirenkamos viena ar kelios bendros rekomendacijos iš 3-iam punkte „Bendros rekomendacijos“ pateikto sąrašo.

Forma patvirtinta Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2004 m. gruodžio 24 d. įsakymu Nr. V-951 (Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2019 m. gegužės 14 d. įsakymo Nr. V-565 redakcija)

(Elektroninė statistinė apskaitos forma Nr. E027-1 „Mokinio sveikatos pažymėjimas“)

UAB „Šeimos medicinos centras“, 135613856, Taikos pr. 53, LT-50287 Klaipėda, tel. 8 654 37 882, el. paštas info@seimoscentras.lt

(Informacija apie sveikatos priežiūros įstaigą)

MOKINIO SVEIKATOS PAŽYMĖJIMAS

I dalis. SVEIKATOS BŪKLĖS ĮVERTINIMAS

2020-05-01 Nr. 20-999999 ; Galioja iki 2021-04-30 (išdavimo data)

Vardas, pavardė Vardenis Pavardenis ; Gimimo data 2012-03-12

1. Fizinės būklės įvertinimas:

Ūgis 119 cm, kūno svoris 21 kg
KMI 14.83 : / per mažas, □ normalus, □ antsvoris, □ nutukimas.

2. Sveikatos būklės įvertinimo išvada:

/ Mokinys gali dalyvauti ugdymo veikloje be apribojimų.
/ Mokinys gali dalyvauti ugdymo veikloje laikydamasis rekomendacijų.

3. Bendros rekomendacijos:

/ Pritaikytas maitinimas;

□ Pritaikyta sėdėjimo vieta;

□ Vengti alergenų;

/ Skubios pagalbos poreikis;

□ Kita

4. Specialios rekomendacijos:

Liga / sveikatos sutrikimas Specialios rekomendacijos ir pirmosios pagalbos priemonės, kurių gali prireikti mokiniui, dalyvaujant ugdymo veikloje (TLK-10-AM kodas)

145.0

Užėjus dusulio priepuoliui pasodinti, atsegti marškinėlių apykaklę, duoti įkvėpti 2 dozes salbutamolio.

5. Fizinio ugdymo grupė / pagrindinė, □ parengiamoji, □ specialioji.

□ Mokinys atleistas nuo fizinio ugdymo pamokų laikotarpiui: Data: iki 2020-06-02

Mokinio sveikatos pažymėjimą užpildė šeimos gydytojas (vaikų ligų gydytojas, vidaus ligų gydytojas) arba slaugytojas:

(Vardas, pavardė, parašas)

3-iam punkte „Bendros rekomendacijos“ pažymėjus laukelius „Pritaikytas maitinimas“, „Pritaikyta sėdėjimo vieta“, „Vengti alergenų“ ar „Kita“, bendroji rekomendacija turi būti detalizuojama įvedant papildomą informaciją į tekstinį lauką „Kita“.

Jeigu pažymėjus 3-iam punkte bendrąją rekomendaciją norima įrašyti ligos TLK-10-AM kodą, ji detalizuojama užpildant 4-ą punktą „Specialios rekomendacijos“.

Bendros rekomendacijos, išskyrus skubios pagalbos poreikį, esant poreikiui aptariamos su mokinio tėvais (globėjais).

Pažymėjus 3-io punkto „Bendros rekomendacijos“ laukelį *Skubios pagalbos poreikis* – privaloma pildyti 4-ą punktą „Specialios rekomendacijos“ nurodant ligos TLK-10-AM kodą (pasirenkamas iš ESPBI IS pateikto sąrašo) bei specialias rekomendacijas ir pirmosios pagalbos priemones, kurių gali prireikti mokiniui, dalyvaujant ugdymo veikloje.

Rekomendacijos, reikalingos mokinio savirūpai mokykloje užtikrinti, turi būti nurodytos 3-io punkto „Bendros rekomendacijos“ laukelyje „Kita“ arba įrašytos į 4-ą punktą „Specialios rekomendacijos“, jeigu yra ligos TLK-10-AM kodas.

5-ame punkte „fizinio ugdymo grupė“ turi būti pažymima *fizinio ugdymo grupė*, o pasirinkus „Mokinys atleistas nuo fizinio ugdymo pamokų laikotarpiui“ nurodomas atleidimas iki tam tikros datos.

Pritaikyto maitinimo poreikis *Formoje Nr. E027-1*

NURODOMA

Alergijų atveju:

✓ *Vengti pieno*

(ar tai reiškia, kad negalima iš viso vartoti ar, jei pieno yra blynuose, tai galima, o gerti šviežio pieno – ne?)

✓ *Atsisakyti pieno*

✓ *Paūmėjimų metu
atsisakyti x produkto*

REIKIA NURODYTI

✓ *Griežtai nevartoti pieno ir jo produktų, net patiekaluose*

(Jei vaikui gali išsivystyti anafilaksinis šokas)

✓ *Nevartoti pieno ir pieno produktų*

✓ *Nevartoti pieno, rauginti pieno produktai galimi*

Pritaikyto maitinimo poreikis *Formoje Nr. E027-1*

NURODOMA

- ✓ *mažinti kalorijų kiekį maiste*
- ✓ *mažinti angliavandenių kiekį maiste*
- ✓ *vengti greitai pasisavinimų angliavandenių*
- ✓ *Sveikatai palanki mityba subalansuota mityba, racionali mityba, vengti saldumynų*

REIKIA NURODYTI

- ✓ *mažinti kalorijų kiekį maiste X proc.*
- ✓ *mažinti angliavandenių kiekį maiste X proc.*
- ✓ *greitai pasisavinimų angliavandenių nevartoti ar mažinti X proc.*
- ✓ *Ugdymo įstaigose sveikatai palanki mityba, todėl toks nurodymas netinka*

Švediško stalo principu organizuojamo maitinimo diegimas

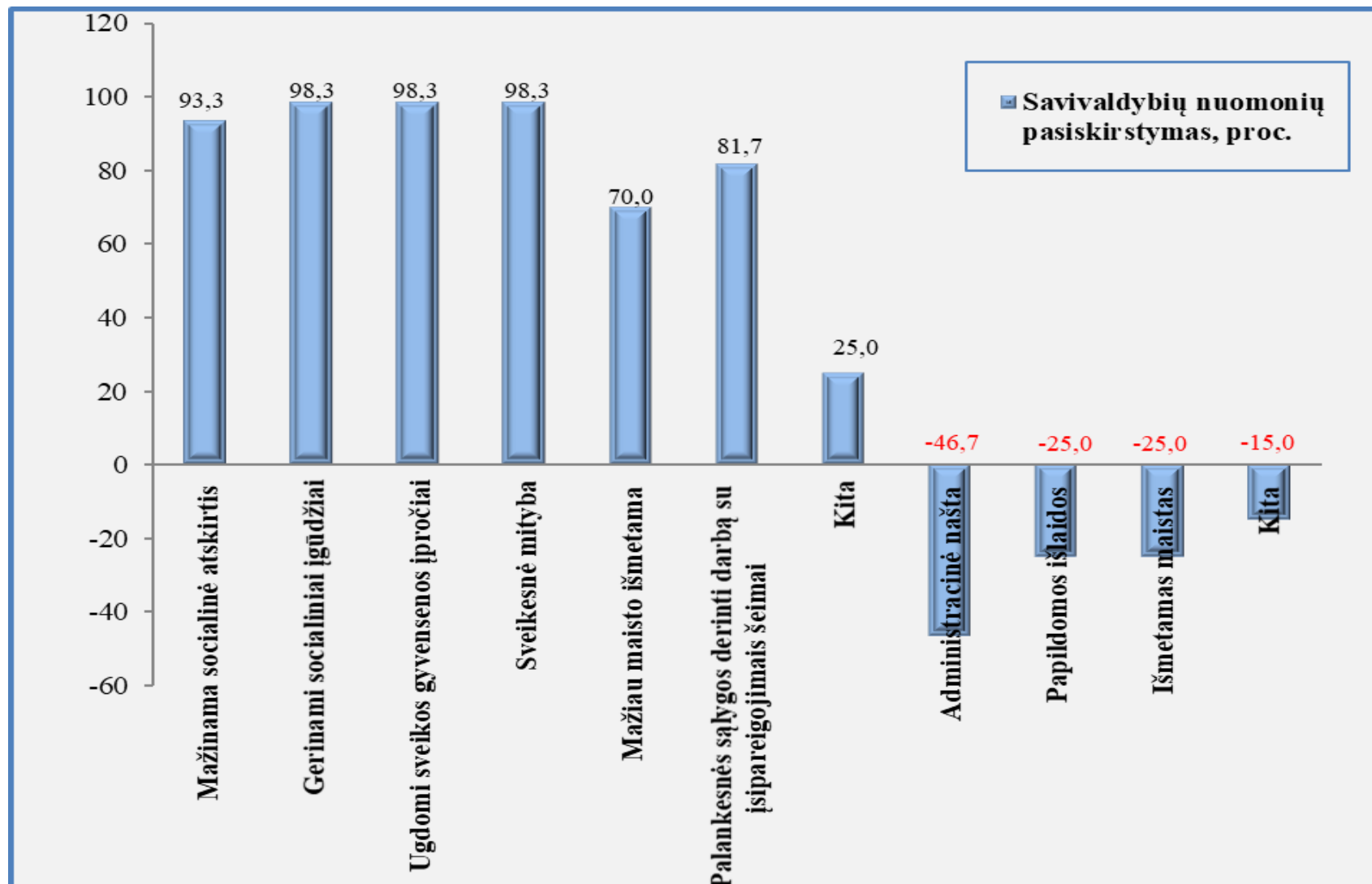
- SAM parengtų rekomendacijų tikslas – geriau patenkinti vaikams tiekiamo maisto pasirinkimo poreikius, padidinti sveikatai palankaus maisto (ypač daržovių ir vaisių) vartojimą bei sumažinti maisto švaistymą:

<http://sam.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/visuomenes-sveikatos-prieziura/mityba-ir-fizinis-aktyvumas-2/vaiku/svedisko>

- skirtos savivaldybių įstaigų, kuriose organizuojamas vaikų maitinimas, administracijoms ir savivaldybių visuomenės sveikatos biurų specialistams

Teigiami ir neigiami nemokamo maitinimo nevertinant pajamų padariniai 2021 m.

Žemės ūkio ministerija vykdo:

- Vaisių ir daržovių bei pieno ir pieno produktų vartojimo skatinimo vaikų ugdymo įstaigose programą
- Ekologiškų ir pagal nacionalinę žemės ūkio ir maisto kokybės sistemą pagamintų maisto produktų vartojimo skatinimo ikimokyklinio ugdymo įstaigose paramą (jei tiekama ne mažiau kaip 50 proc. šių produktų)

Visuomenės sveikatos specialisto funkcijos, prižiūrint maitinimo organizavimo atitiktį mokyklose (Tvarkos aprašo 1 priedas)

- Raštu informuoja mokyklos administraciją ir maitinimo paslaugų teikėjų darbuotojus, atsakingus už vaikų maitinimą apie Formoje Nr. E027-1 pateiktus raštiškus nurodymus dėl vaiko maitinimo organizavimo per 5 darbo dienas nuo Formos Nr. E027-1 pateikimo.
- Prižiūri maitinimo organizavimo atitiktį Tvarkos apraše nustatytiems reikalavimams (bet ne kontroloja)

Kas lemia vaikų maitinimo kokybę?

- Teisės aktų nuostatos;
- Savivaldybės ir savivaldybės įstaigų bendradarbiavimas
- Maitinimo organizatorius (virėjai, valgiaraščiai);
- Maisto produktų kokybė (viešieji pirkimai CPO siūlomi maisto produktai, tiekėjo sąžiningumas);
- Aktyvi įstaigos bendruomenė.

Maisto pasirinkimo piramidė

